

Основи родинного виховання

Кривда В.С.,
старший викладач

Мета курсу: розширити теоретичні знання про історію української родини, родинного виховання, про сучасну типологізацію сімей та їхні основні педагогічні проблеми та підготувати майбутніх фахівців дошкільної освіти до ефективної співпраці з батьками дітей.

Рід – це сукупність осіб в різних історичних епохах, що походять від одного пращура за головною лінією.

Родина – група людей, об'єднаних на основі шлюбних і кровних зв'язків, що складається з чоловіка, жінки, дітей та інших близьких родичів, які живуть разом, ведуть спільне господарство і між якими встановлюються багатосторонні стосунки: між чоловіком і дружиною, батьками і дітьми, братами і сестрами й іншими родичами.

EvMedvedeva / Shutterstock

Арістотель писав, що необхідність спонукає з'єднуватись попарно тих, хто не може існувати один без одного, – жінку і чоловіка з метою продовження потомства, і це з'єднання зумовлюється не свідомим рішенням, а залежить від природного прагнення, притаманного й іншим живим істотам і рослинам, залишити після себе іншу подібну собі істоту.

Правові основи сучасного родинного виховання

**Нормативні документи та законодавчі акти про сім'ю,
родину:**

- Конституція України,
- Закон України Закон «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», «Про охорону здоров'я дітей»,
- Конвенція ООН про права дитини,
- Декларація прав дитини,
- Сімейний кодекс України,
- Базовий компонент дошкільної освіти.

Прямі кровні родичі: батьки, діти, діди, онуки.

Батьки – батько й мати щодо своїх дітей.

Батько, тато, татусь – чоловік щодо своїх дітей.

Мати, мама, неня, ненька, матінка, матуся, мамуся – жінка щодо дитини, яку народила.

Син, синок, синочок – особа чоловічої статі щодо своїх батьків.

Дочка, доня, доця, донечка – особа жіночої статі щодо своїх батьків.

Внук, онук (внучка, онука) – син (дочка)
сина або дочки.

Баба, бабуся, бабця, бабуня – батькова або
материна мати.

Дід, дідусь, дідуньо, дідо – батьків або
материн батько.

Прабаба – мати батькової або материної
мами.

Прадід – батько діда (батькового або
материного батька).

28 жовтня
День бабусь і гігусів

Прапрабаба – мати прабаби (батькової або
материної баби).

Прапрадід – батько прадіда (батькового або
материного діда).

Непрямі кровні родичі: брати, сестри, дядьки, тітки

**10 квітня
День братів
і сестер**

Брат, братик, братусь, Братчик, братунь –
кожен із синів відносно інших дітей тих же
батьків.

Сестра, сестричка, сеструня – кожна з
дочок відносно інших дітей тих же батьків.

Дядько, дядя, дядьо – брат батька або
матері.

Тітка, тьотя, тета – сестра батька або матері.

Стрий – дядько по батькові, брат батька.

Стрийна – дружина батькового брата
(дружина стрия).

Вуйко, вуй – дядько по матері, брат матері, чоловік тети.

Вуйна – тітка, дружина батькового чи материного брата (дружина вуїка).

Племінник, небіж, небож – син брата або сестри.

Племінниця, небога – дочка брата або сестри.

Братанець, братич – племінник по братові, небіж.

Братаниця – племінниця по братові, небога.

Сестринець, сестрин – племінник, син сестри.

Сестриниця, сестринка – племінниця, дочка сестри.

Двоюрідні кровні родичі: двоюрідні брати і сестри

Внучатий племінник (племінниця) – син (дочка) племінника або племінниці відносно дядька або тітки; онук брата, сестри.

Двоюрідні, перевершні – родинний зв'язок по дідові або бабі з дітьми їхніх синів і дочок.

Двоюрідний брат (сестра), брат (сестра) у перших – син (дочка) дядька або тітки.

Двоюрідний прадід – брат прадіда.

Вуйчаник – син дядька по матері, двоюрідний брат.

Троюрідні – родинний зв'язок по прадідови або пррабабі з онуками їхніх синів і дочок.

Брат (сестра) троюрідний, брат (сестра) у других – син (дочка) двоюрідного дядька або тітки.

Неповнорідні кровні родичі: брати, сестри, батьки

**Повнорідні сини (дочки), брати (сестри) –
мають одних батьків.**

**Неповнорідні сини (дочки), брати (сестри)
– мають одну матір або батька.**

**Однокровні, єдинокровні сини (дочки),
брати (сестри) – мають спільного батька,
але різних матерів.**

**Одноутробні сини (дочки), брати (сестри)
– мають спільну матір, але різних батьків.**

**Батьки (діти) нерідні – ті, що не
перебувають у кровних родинних зв'язках із
дітьми (з кимось із батьків).**

Посвоячення: чоловік, дружина, свати

Наречені – майбутній чоловік і дружина.

Дружина – заміжня жінка відносно свого чоловіка.

Чоловік – одружений чоловік відносно своєї дружини.

Удова, вдова – жінка, що не вийшла заміж вдруге по смерті чоловіка.

Удівець, вдівець – чоловік, що не одружився по смерті дружини.

Вітчим – інший чоловік матері, не батько; нерідний батько.

Мачуха – інша дружина батька, не мати; нерідна мати.

Пасинок, пасерб – нерідний син одного з батьків, рідний іншому.

Пасербиця – нерідна дочка одного з батьків, рідна іншому.

Зведенята, зведенники – брати і сестри, що мають різних батьків.

Зведений брат (сестра) – син (дочка) мачухи або вітчима.

Свати – батьки молодят та їх родичі відносно одного.

Свекор – батько чоловіка.

Свекруха – мати чоловіка.

Тесть – батько дружини.

Теща – мати дружини.

Зять – чоловік дочки, сестри, зовиці.

Невістка – дружина сина.

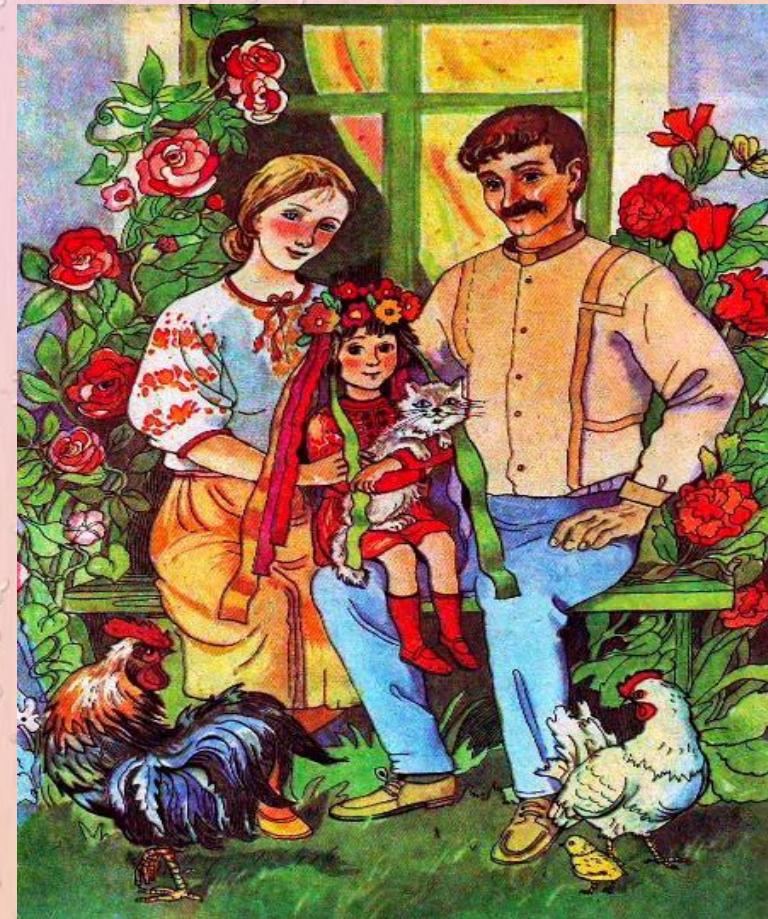
Дівер – брат чоловіка.

Шурин – брат дружини.

Своячка – сестра дружини.

Золовка, зовиця – сестра чоловіка, інколи
дружина брата.

Братова – дружина брата.

Дядина – дружина дядька.

Свояки (двоюрідні свояки) – чоловіки,
одружені на двох (двоюрідних) сестрах.

Свояк – чоловік сестри дружини.

Духовна спорідненість: куми, хрещеники

Хресний батько (мати) – людина, що приймає на себе відповідальність перед Господом за дитину під час її хрещення.

Нанашко (нанашка) – Хресний батько (мати).

**Хрещеник (хрещениця, похресник),
хресник (хресниця, похресниця)** – дитина відносно своїх хресних батьків.

Куми (кум, кума) – хресні батько й мати між собою.

Хресний брат (сестра) – син (дочка) хресного батька.

Дід хресний – батько хресного батька.

Названий брат (сестра), брат (сестра) по хресту – люди, що обмінялися натільними хрестиками.

Названа дочка, син (всиновлена дитина) – нерідна дитина, яку вдочерили (всиновили).

Названі батьки (мати, батько) – люди, що всиновили (вдочерили) дитину.

Молочна мати – кормилиця, та, що годувала немовля молоком.

Посажені, ряжені батьки (мати, батько) – люди, що виступають замість рідних батьків на весіллі.

Є є інші, віддаленіші ступені спорідненості, про які зазвичай говорять, що це “сьома (десята) вода на киселі”. Проте далеко не всі ці слова однаково вживаються в наш час. Вони зрозумілі людині, але не обов’язково входять в її активний словниковий запас. Більш вживаються описові: брат дружини, а не шуряк, дружина брата, а не невістка і т.п.

Колись у східних слов’ян термінів спорідненості і властивості було більше. Існували спеціальні слова для позначення “дядько по батькові” – стрий і “дядько по матері” – вуй (вуйко,вой), витиснені згодом загальним дядько. Замість сестриніч, сестринець, сестріч “племінник по сестрі”, синовиця “племінниця по братові” в літературній мові стали вживатися племінник і племінниця.

Дякую за увагу!)

